

ในพริบตา หย่อง

'จริยธรรมสื่อ' ในยุคดิจิทัลทีวี

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลทีวีเต็มตัวแล้ว จากที่เคยมีสถานีโทรทัศน์เพียง 6 ช่อง และเกือบทั้งหมดถูกควบคุมและกำกับโดยรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ วันนี้เรามีมากถึง 24 ช่อง

ที่แน่ๆ ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้น คนในวงการทีวีและวงการผลิตรายการทั้งหลายมีโอกาสมากขึ้น แต่คำถามใหญ่คือ จำนวนช่องที่เพิ่มขึ้นและปริมาณรายการที่มากขึ้น จะหมายถึงรายการที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากขึ้นหรือไม่

คำถามนี้อาจจะต้องมุ่งไปที่รายการที่เกี่ยวข้องกับข่าวมากเป็นพิเศษ เพราะในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสื่อมวลชน โทรทัศน์ควรมีเป้าหมายมากกว่าการให้ความบันเทิงและความสนุกสนาน การมีจำนวนสถานีโทรทัศน์มากขึ้นควรนำไปสู่การรายงานข่าวที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และให้ความรู้แก่ประชาชนมากขึ้น

ปรากฏการณ์ดิจิทัลทีวีจึงเป็นสถานการณ์ที่ทำให้บทบาทของสื่อมวลชนอย่างที่คนในวงการไม่เคยเห็นมาก่อน จากนั้นไปโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุด เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงคนในสังคมได้กว้างขวางและถึงกลุ่มคนที่หลากหลายที่สุด และเพราะความเร็วและเพราะการสื่อสารด้วยภาพที่สามารถสร้างอารมณ์และปลุกเร้าความรู้สึก ประสพการณ์จากอดีตทำให้เราว่าสื่อมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ซึ่งหมายความว่าสื่อมีส่วนสำคัญที่จะทำให้สังคมดีขึ้น หรืออาจจะทำให้เกิดความแตกแยกหรือความสับสนวุ่นวายได้

เพราะฉะนั้นปรากฏการณ์ดิจิทัลทีวีจึงเป็นก้าวสำคัญสำหรับบทบาทของสื่อในแง่ของความรับผิดชอบต่อสังคม

ต่อสังคม

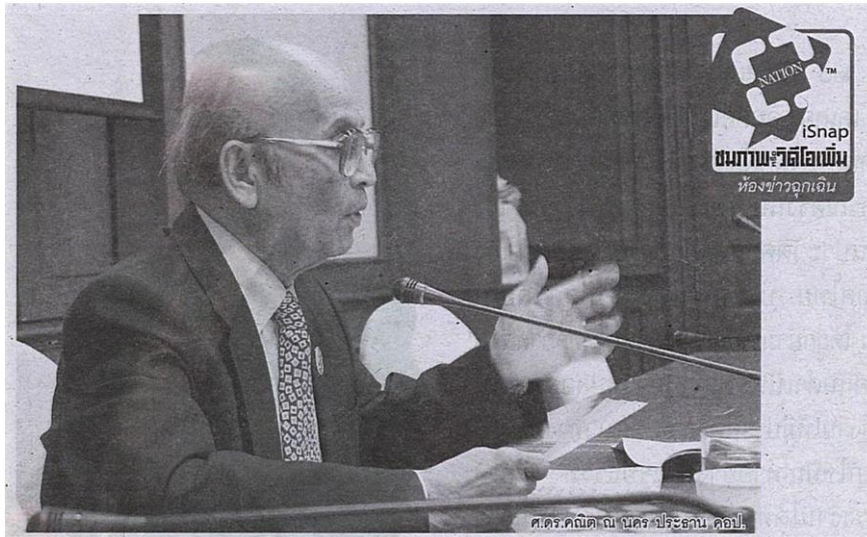
การกำกับและดูแลการทำหน้าที่ของสื่อในยุคดิจิทัลทีวีจึงเป็นเรื่องท้าทายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพและความรับผิดชอบของสื่อ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญสำคัญมาก แต่ที่ผ่านมากลับไปด้วยความตื่นตันทันทีต่อจำนวนช่องทีวีที่จะเพิ่มมากขึ้น การแย่งชิงตัวและการซื้อตัวบุคลากรฝ่ายข่าว เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่คณะวิทยการสารสนเทศของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดเวทีเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องนี้เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว คงปฏิเสธไม่ได้ว่าจริยธรรมสื่อเป็นหัวใจของสื่อสารมวลชน และเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดในการกำกับดูแลการทำหน้าที่ของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสารมวลชนในรูปแบบไหนก็ตาม

การรายงานข่าวอย่างอิสระ ถูกต้อง เที่ยงธรรม และไม่อิงกับผลประโยชน์ใดๆ เป็นหลักการเบื้องต้นของการทำหน้าที่ของสื่อ แต่ในความเป็นจริง ยังมีคำถามตลอดเวลาคือคนทำสื่อทั่วไปปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้แค่ไหน

ที่ผ่านมาสื่อกระแสหลักไม่น้อย ซึ่งรวมถึงสถานีโทรทัศน์หลายช่อง ถูกตั้งคำถามและถึงขั้นถูกกล่าวหาว่าทำหน้าที่อย่างขาดจริยธรรม เน้นเอาความเร็วและความหวือหวาและการสร้างกระแส มากกว่าการเสนอข้อเท็จจริง

สื่อยังถูกกล่าวหาว่าเลือกข้างและมีส่วนทำให้ความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมืองขยายตัวมากกว่าที่ควรจะเป็น เพราะฉะนั้นปรากฏการณ์ดิจิทัลทีวีที่จะพลิกโฉมวงการสื่อสารมวลชนเมืองไทย จึงน่าจะเป็น

ศ.ดร.คณิตฉัตรประภคณ คอป.

โอกาสที่ดีที่สุดสำหรับคนในวงการที่จะหันมาทบทวนเรื่อง
ของจริยธรรมเพื่อให้คนสังคมมีความมั่นใจว่าจะได้รับ
ข้อมูลข่าวที่เชื่อถือได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคม
อย่างแท้จริง

ข้อสรุปและข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ซึ่งตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพื่อ
ค้นหาข้อเท็จจริงจากความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไป
สู่เหตุการณ์นองเลือดในปี 2552 และ 2553 น่าจะช่วยให้
คนในวงการสื่อเห็นภาพชัดยิ่งขึ้นว่า บทบาท
ของสื่อในสายตาของคนในสังคมเป็นอย่างไร

คอป. มีข้อสรุปว่า สื่อสารมวลชนไทยมีส่วนใน
การกระตุ้นให้เกิดความแตกแยก และทำให้ความขัด
แย้งในสังคมยกระดับเป็นความรุนแรง ด้วยการนำเสนอ
ข้อมูลและการใช้ภาษาที่มีการปลุกเร้า และกระตุ้นให้
เกิดความเกลียดชัง ซึ่งนำไปสู่ความแตกแยกที่ร้ายลึก
ยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น คอป. ยังสรุปว่า สื่อยังมีการเผยแพร่
ข้อมูลเท็จ บิดเบือน หรือไม่รอบด้าน ก่อให้เกิดความ
เข้าใจผิดของคนในสังคม และสื่อยังถูกใช้เป็นเครื่องมือ
ในการเรียกร้องทางการเมืองโดยเป็นช่องทางเผยแพร่
ข้อมูลเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้าม ในลักษณะที่บิดเบือนความ
จริง มากกว่าที่จะทำหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

ข้อสรุปของ คอป. มีใช่เป็นเพียงความเห็นทั่วไป
แต่เป็นข้อสรุปที่มาจากการศึกษาและติดตามการทำ
หน้าที่ของสื่อหลักในช่วงที่ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะ
ความขัดแย้งทางการเมือง เพราะฉะนั้นมันจึงสะท้อน
ภาวะของสื่อไทยได้เป็นอย่างดี และควรเป็นบทเรียนที่
มีค่าอย่างยิ่งสำหรับสื่อมวลชนไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุค
ดิจิทัล

นอกจากนั้น คอป. ยังมีข้อเสนอให้กับสื่อสาร
มวลชนในการทำหน้าที่ ในขณะที่ประเทศไทยยังอยู่ใน
วงเวียนของความขัดแย้งสิ่งที่สื่อจำเป็นต้องทำมากที่สุด
คือการเพิ่มบทบาทในการคลี่คลายวิกฤติความขัดแย้ง
โดยทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะ หรือเป็น
สื่อกลางสำหรับทุกฝ่ายเพื่อกระตุ้นให้สังคมช่วยกัน

แสวงหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ และมีเหตุผล

ข้อเสนอของ คอป. ที่ดูจะตรงประเด็นที่สุดสำหรับ
สื่อไทยก็คือ การปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบ
ต่อสังคมตามกรอบจริยธรรม และหลักวิชาชีพ
ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง และให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน
แก่ประชาชน โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนนำเสนอ

เมื่อความตื่นเตนกับปรากฏการณ์ดิจิทัลทีวีเริ่ม
ซาลง ก็น่าจะถึงเวลาที่คนในวงการสื่อต้องหันมาให้ความ
สำคัญกับการทบทวนและตรวจสอบบทบาทของตัวเอง
ในยุคที่การแข่งขันด้านข่าวสารจะแหลมคมอย่างที่ไม่
เคยมีมาก่อน

ยุคดิจิทัลมีความหมายมากกว่าการมีจำนวน
ช่องทีวีมากขึ้น หรือการที่สื่อกระแสหลักสามารถ
เข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นผ่านทางช่องทางสื่อที่เป็น
อินเทอร์เน็ต แต่มันหมายความว่าประชาชนทั่วไปก็
สามารถที่จะแสดงบทบาทของการเป็นสื่อได้เช่นเดียวกับ
เครื่องมือโซเชียลมีเดียได้กลายเป็นช่องทางให้ชาวบ้าน
ธรรมดาๆ รายงานเหตุการณ์หรือแสดงความคิดเห็นได้
ไม่ต่างจากคนที่เป็นนักวิชาชีพสื่อ

แต่ท่ามกลางกระแสข่าวและความเห็นในโลก

โซเชียลมีเดีย ก็แฝงไปด้วยเสียงอื้ออึงของข่าวลือ

ข้อมูลเท็จ และความคิดเห็นที่ปลุกเร้าตม สร้างความ
สับสนและขยายความขัดแย้ง

ในภาวะที่โลกโซเชียลมีเดียมีบทบาทในการกำหนด
ประเด็นและทิศทางการถกเถียงในเรื่องต่างๆ ในสังคม
ความคาดหวังของประชาชนก็คือ สื่อกระแสหลักต้อง
ทำหน้าที่ในการอธิบายปรากฏการณ์ สร้างความกระจ่าง
ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยน
ความเห็นหรือการถกเถียงอย่างสร้างสรรค์และมี
เหตุผล

ปรากฏการณ์ดิจิทัลทีวีเป็นอีกโอกาสหนึ่งของ
วงการสื่อมวลชนไทยในการเรียกความน่าเชื่อถือและ
ความศรัทธาจากสังคมกลับมาอีกครั้ง และไม่มื่ออะไรที่
จะดีไปกว่าการเริ่มต้นด้วยเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพ
หรือจริยธรรมสื่อ ■